

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ในอันที่จะยังความก้าวหน้า และความมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมือง ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นภาระที่สลับซับซ้อน ละเอียดย่อน และใช้เวลามาก ทั้งเป็นกระบวนการที่อาศัยบุคลากรที่มีคุณลักษณะและมีความรู้ความสามารถ เฉพาะ โดยผ่านการอบรมมาเป็นอย่างดี เป็นมืออาชีพที่เรียกว่า "วิชาชีพครู" และผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูต้องรับผิดชอบอย่างสูงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าอย่างสมบูรณ์

"ครู" เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความเจริญงอกงามด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และเป็นผู้เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นการเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของสังคมในอนาคต ดังนั้น คุณภาพของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการจัดการศึกษา การที่ครูจะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเมืองค้ประกอบ สนับสนุนหลายด้าน โดยจะต้องพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครู และ สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับตัวครู จึงจะทำให้พิจารณาประสิทธิภาพการสอนของครูได้อย่างครอบคลุม สภาพปัจจุบันของสังคมไทย ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้าน วัตถุและจิตใจ มีผลทำให้วิถีทางในการมีชีวิตร่วมกันในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ความ เปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลกระทบถึงบทบาทและมาตรฐานความประพฤติของครู ซึ่งครูเป็น บุคคลที่มีความต้องการในด้านความเป็นอยู่เช่นเดียวกับบุคคลอาชีพอื่น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง ทำให้ครูต้องปรับตัวตามไปด้วย

ความเจริญทางด้านวิทยาการต่างๆ ทำให้สังคมเปลี่ยนไป ส่งผลกระทบต่อความต้องการ ทางการศึกษามากขึ้น วิถีทางในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผลการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อบทบาทและมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู ปัญหาของ วิชาชีพครูที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ฐานะของครูในสังคมไทยด้อยลง การยกย่องนับถือครูลดลง ทั้งนี้ ปัจจัยที่เป็นปัญหามาจากเหตุผลหลายประการที่พอจะสรุปได้ดังนี้(วิทยาลัยครูธนบุรี, 2528)

1) ปัญหาอุดมการณ์ของครูหรือวิญญาณของความเป็นครู เช่น จากสายตาของบุคคลภายนอกมองว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย คนที่มาเรียนครูส่วนมากคือคนที่ไปเรียนอย่างอื่นไม่ได้แล้ว อาชีพครูไม่ได้รับความเป็นธรรม ครูไม่ทำตัวเป็นผู้นำและไม่ทำตัวให้เป็นทีเคารพ ของชาวบ้าน ครูบางคนมีความรับผิดชอบและเสียสละน้อย

2) ปัญหาด้านวิชาการของครู ครูขาดความรู้ความสามารถขาดประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการสอน สอนเนื้อหาผิด ไม่ตั้งใจสอนให้เต็มตามเวลาที่กำหนด ไม่เตรียมการสอน ไม่มีบันทึกการสอน ทั้งชั้นเรียนโดยไม่มีเหตุผลอันควร เกียจคร้าน เจ็บป่วย ล่าบ่อยๆ แรงงูใจไม่เต็มฤทธิ์ในการสอนต่ำ สอนนอกเรื่องไม่ตรงเนื้อหาวิชา สอนโดยไม่ใช้สื่อ การสอนของครูไม่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

3) ปัญหาด้านความประพฤติของครูครูแต่งกายไม่สุภาพ ถือเกียรติว่าได้ปริญญามาแล้ว ไม่คบชาวบ้าน เข้ากับครูใหญ่ไม่ได้เพราะครูใหญ่ไม่มีปริญญา พุดจาก้าวร้าว มีปัญหาเรื่องผู้สาวหมกมุ่นในอบายมุขและการพนัน มีความประพฤติส่วนตัวไม่เหมาะสมกับอาชีพครู

4) ปัญหาการปกครองและการอบรมสั่งสอนของครู นักเรียนไม่เคารพเชื่อฟังครู เพราะไม่มีศรัทธาในตัวครู ครูไม่เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูมีอคติต่อเด็ก ครูไม่เป็นแบบฉบับที่ดีในด้านความประพฤติ จรรยาบรรณที่ดีแก่เด็ก

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2525) ได้ทำการวิจัยพบว่า คุณภาพของครู ความรู้ ความสามารถ ความศรัทธา อุดมการณ์ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง แม้ไรครูไม่เข้าใจว่าครูที่ดีมีลักษณะอย่างไร ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการพัฒนา จริยธรรมของนักเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ครูบางคนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เหมาะสมกับที่สังคมยกย่องว่าเป็นปुरुณียบุคคล ไม่ประพฤติตนตามหลักแห่งความเป็นครู เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าครูขาดจรรยาบรรณของความเป็นครู ดังนั้นครูควรได้รับการพัฒนาทักษะวิชาชีพครู ความรู้ความสามารถในการสอนและการทำงาน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ รวมถึงการมีบุคลิกภาพและคุณธรรมของความเป็นครูที่ดี เป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นที่ยอมรับของสังคมว่า เป็นวิชาชีพชั้นสูงเช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ

เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในการส่งเสริมให้มีการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาวิชาชีพครู อันได้แก่ ฝ่ายผลิตครู ฝ่ายใช้ครู และฝ่ายควบคุมมาตรฐานของการใช้ครูได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมวงการอาชีพครูให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดย

กำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ ตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา
11 ข้อ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา
พฤติกรรมของครูได้เหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่คุรุสภากำหนดให้เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มวิชาที่
แตกต่างกัน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
ในครู 4 กลุ่มวิชา คือ ครูวิทยาศาสตร์-คณิต, ครูสังคม-ภาษา, ครูพลานามัย และครูศิลปปฏิบัติในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

- 1) ประชากร คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2540 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 72 โรงเรียน จำนวนครู 2,779 คน
- 2) ตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

1.4 ขัลดกลางเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อดกลางเบื้องต้น คือ ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจตามเกณฑ์มาตรฐาน
วิชาชีพครู และตอบแบบสอบถามด้วยความเข้าใจตามที่ปฏิบัติอยู่จริง เพื่อเป็นประโยชน์ในการ
ปรับปรุงพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู

1.5 สมมติฐานการวิจัย

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ที่ปฏิบัติการสอนใน
กลุ่มวิชาที่แตกต่างกัน จะมีระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
แตกต่างกัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ผลจากการวิจัยจะเป็นข้อสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

2) ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะดังต่อไปนี้

1) ครู หมายถึง ข้าราชการผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2540

2) โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถาบันที่จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 65 โรงเรียน

3) สภาพการปฏิบัติงานของครู หมายถึง การปฏิบัติภารกิจของครูที่สามารถสังเกตได้ ในขณะที่ครูกำลังปฏิบัติภารกิจหรือแสดงความสามารถในการทำงานต่างๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2537 ที่คุรุสภากำหนด

4) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐาน ของการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู 11 ข้อ เมื่อ พ.ศ. 2537 โดยกำหนดให้เป็นเกณฑ์ของการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ดังนี้

- (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
- (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- (4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- (5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- (6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลลัพท์ที่เกิดแก่ผู้เรียน
- (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- (8) ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- (9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- (10) ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- (11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

5) ครูวิทยุ-คณิต หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

6) ครูสังคม-ภาษา หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

7) ครูพลานามัย หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

8) ครูศิลปปฏิบัติ หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาศิลปศึกษา ทัศนกรรมศิลป์ คหกรรมศาสตร์และเกษตรกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี